

pääsihteeri Karanko

1.3.2026

Eduskunta
Suuri valiokunta**PUOLUSTUS- JA ILMAILUTEOLLISUUS PIA RY:N ASiantuntijalausunto
VALTIONEUVOSTON SELVITYKSESTÄ: VUODEN 2026
ENNAKKOVAIKUTTAMISPAINOPISTE: PUOLUSTUS JA RAJATURVALLISUUS (E12/2026
vp)**

Puolustus- ja Ilmailuteollisuus PIA ry jakaa selvityksen näkemykset. Suomalaisen puolustus-, ilmailu-, avaruus- ja turvallisuusteollisuuden kannalta on tärkeää, että Suomen EU-vaikuttamista ja ennakko-vaikuttamista EU:ssa tehostetaan hallitusohjelman mukaisesti. EU:n uudet aloitteet erityisesti puolustussektorilla voivat parhaillaan edesauttaa suomalaisten toimijoiden markkinoillepääsyä mutta kannaltamme epäedullisesti toteutettuina vaikutus voi olla päinvastainen.

Lähestymme kokonaisuutta puolustuskäyvyyden ja kasvun kannalta:

1. EU:n toimien tulisi edesauttaa sitä, että eurooppalaisella alan teollisuudella on kyky tukea Ukrainaa ja samanaikaisesti valmius artikla 5 mukaisiin operaatioihin.
2. Puolustusteollisuus on kasvua. PIA:n jäsenyritysten liikevaihto nousee vauhdilla. Kasvutavoitteemme mukaan puolustus-, ilmailu-, avaruus- ja turvallisuusteollisuus nelinkertaistaa liikevaihtonsa viiden vuoden kuluessa ja kasvaa yhdeksi Suomen talouden tukipilareista. (3 mrd eurosta 12 mrd euroon ja 40 000 työlliseen.)

Nämä edellyttävät

1. EU:n ja Naton parempaa yhteistyötä,
2. toimivaa regulaatiota,
3. teollisuuden kehittyneitä verkostoja, avoimia markkinoita ja yhteishankkeita sekä
4. tuotantokapasiteetin lisäämistä alihankintaketju huomioiden.

Suomen tulee EU-vaikuttamisessaan toimia näiden edellytysten luomiseksi. Huomautamme, että EU:n puolustusaloitteiden täysi hyödyntäminen edellyttää vahvaa tahtotilaa, viranomaisten toiminnan resursointia, säädösten liikkumavaran käyttöä sekä toimivia kansallisia prosesseja.

1. EU:n ja Naton yhteistyö tehokkaaksi

Jäsenmaat omistavat sotilaalliset suorituskyvyt ja Naton maiden yhteisten kyvykkyyksien kehittäminen perustuu Naton suunnitteluprosessiin. EU:lla ei ole toimivaltaa puolustuskäyvyyksien kehittämiseen ja siten esimerkiksi jäsenmaiden tarvitsemien materiaalien kyvykkyyksien määrittämiseen. Sen sijaan EU voi eri instrumentein tukea jäsenmaita niiden velvoitteiden täyttämässä. Teollisuudelle tämä työnjako on tärkeä, sillä yrityksillä ei ole varaa kehittää järjestelmiä, jotka eivät vastaa jäsenmaiden tarpeeseen, mutta joita EU rahoittaa. Jäsenmaille ja Ukrainalle on ensiarvoista, että niiden kapasiteetti- ja suorituskykyvaatimuksiin kyetään vastaamaan pikaisesti.

pääsihteeri Karanko

1.3.2026

Suomen tulee peräänkuuluttaa tiiviimpää ja syvempää yhteistyötä Naton ja EU:n välillä. Suunnitteluperusteet tulevat jäsenmailta ja Natolta. EU:lle ei tule kehittää sellaisia kyvykkyyksiä esim. yhteishankintoihin tai -hankkeisiin, kuin mitä Natolla tai muilla toimijoilla jo on. Päällekkäistä työtä Naton kanssa ei tule tehdä.

2. Toimiva regulaatio

Puolustus- ja turvallisuushankinnoista säädetään Puolustus- ja turvallisuushankintadirektiivillä (ns. PUTU-direktiivi 2009/81/EY). PUTU-direktiivi avataan tämän vuoden aikana. Puolustussektorin omnibus-hankkeella Komissio pyrkii alan regulaation yksinkertaistamiseen.

Puolustusmateriaalihankintojen tekeminen on monimutkaista sekä paljon resursseja ja aikaa vaativaa. PUTU-direktiiviä on uusittava vastaamaan nykytilanteeseen. Suomen tulee neuvotteluissa vaatia markkinoille pääsyä, avoimuutta ja hankintojen läpivientien kannalta toimivia prosesseja. Toisaalta huomautamme, että direktiivi antaa jo nyt huomattavasti enemmän liikkumatilaa kuin mitä Suomessa kansallisesti käytetään. Myös kansallisten viranomaisten hankintatoimea tulee kehittää ja lainsäädännön liikkumavara käyttää täysmääräisesti.

EU:n eri rahoitusohjelmat teollisuudelle ovat byrokraattisia ja raskaita. Erityisen haastavaa tilanne on PK-yrityksille, joille avustavien konsulttien käyttö ei välttämättä ole mielekäästä jo projektien pienuuden takia. Puolustussektori ei ole tästä poikkeus. Siten on ensiarvoisen tärkeää, että Suomi peräänkuuluttaisi eri rahoitusohjelmien yksinkertaistamista, jotta niistä tulisi tehokkaampia ja todella houkuttelevia myös PK-yrityksille.

3. Teolliset verkostot, markkinoille pääsy ja yhteishankkeet

Puolustusmarkkina, jos sellaista onkaan, on erittäin protektionistinen ja poliittinen. Euroopan suuret tuottajamaat ostavat lähinnä kotimaastaan ja pienempien maiden yritysten sekä PK-yritysten on haastava päästä markkinoille. Tämä fragmentoi markkinat, kehittämistyön ja innovaatiot. Näemme tämän Euroopan teollisuuden suurimpana haasteena.

Muutamia suuria toimijoita lukuun ottamatta suomalainen puolustusteollisuus toimittaa lähinnä osajärjestelmiä. Pääsy teollisiin verkostoihin on siten edellytys niiden liiketoiminnalle. Suuremmassa mittakaavassa pääsy markkinoille ja teollisiin verkostoihin ovat onnistuneet viime aikoina erityisesti yhteishankkeiden kautta. Kokemuksemme mukaan nimenomaisesti EU:n tukemat yhteistä kehittämistä edellyttävät yhteishankkeet edesauttavat markkinoille pääsyä, sillä niihin osallistuu useita eri jäsenmaita ja Euroopan puolustusrahaston (EDF) hankkeissa jäsenmailta odotetaan myös hankintoihin sitoutumista. Useampi osallistuja kasvattaa hankkeiden volyymia ja tuo mahdollisuuksia osallistuvien jäsenvaltioiden teollisuudelle. EU on tukenut jäsenmaita tällaisten hankkeiden hallinnointikuluissa ja Suomen tulee peräänkuuluttaa tällaisen tukielementin käyttöä myös jatkossa.

Sen sijaan yhteisillä *hankinnoilla*, joissa hankintaan jo olemassa olevia tuotteita, voi olla myös markkinoita häiritsevä ja jakava vaikutus. Yhteishankinnoilla haetaan

pääsihteeri Karanko

1.3.2026

volyymietuja, mutta kasvaessaan kovin suureksi vain suurimmat eurooppalaiset toimijat voivat niihin tarjota. Tämä voi pahimmillaan ajaa pienemmät kilpailijat ulos Euroopan markkinoilta useiksi vuosiksi eteenpäin. Näemme siten, että Suomen tulee ajaa mallia, joissa yhteiset hankinnat tehdään eri teollisten toimijoiden konsortioilta, millä varmistetaan myös pienempien yritysten osallistumismahdollisuudet.

Jo nykyinen PUTU-direktiivi pyrkii puolustuksen sisämarkkinoiden luomiseen, mutta siinä ei ole onnistuttu. Kohdassa 2 esitetyn lisäksi Suomen tulee vaatia Komissiota seuraamaan PUTU-direktiivin toteumista sekä ryhtymään toimenpiteisiin niitä jäsenmaita kohtaan, jotka Direktiiviä räikeästi rikkovat.

4. Tuotantokapasiteetin lisääminen

Suomalainen puolustusteollisuus on investoinut vahvasti, noin puoli miljardia euroa, tuotantokapasiteettinsa lisäämiseen viime vuosina. Suomalaiset yritykset ovat kotiuttaneet EU:n ASAP-tukea investoinneilleen 32,5 miljoonaa euroa. Pidämmekin tärkeänä tällaisen tuki-instrumentin jatkoa.

Samanaikaisesti olemme huolissamme nimenomaisesti investointituen mahdollisista epäterveistä vaikutuksista Euroopan puolustusteolliselle pohjalle. Komissio ja vastaanottavat jäsenmaat ovat tukeneet vahvasti eurooppalaisia suuryrityksiä perustamaan täysin uusia tuotantolaitoksia eri puolille jäsenmaita. Tämä kehittää julkisin varoin tuettujen toimijoiden markkina-aseman määrääväksi ja aiheuttaa riippuvuuden niistä. Suomen tulee vaikuttaa vahvasti siihen, että tuotantokapasiteetin nostoon suunnatut varat eivät aiheuta markkinahäiriöitä ja että EU-varoja ohjataan myös pienemmille yrityksille.

Suurena pullonkaulana tuotantokapasiteetin nostolle on globaali toimittajaketju ja sen kapasiteetti sekä saatavuuden haasteet. EU-rahoitusta tulisi kohdentaa alihankintaketjuun ja tiettyjen komponenttien ja raaka-aineiden saatavuuden kohentamiseen EU:n alueella. Puolustusteollisuus ei kykene toimittamaan ilman sitä tukevaa ja toimivaa arvoverkostoa.

5. Yhteenvetona

1. Suomen tulee vaatia tiiviimpää ja syvempää yhteistyötä Naton ja EU:n välillä.
2. PUTU-direktiivin neuvotteluissa Suomen tulee vaatia markkinoille pääsyä, avoimuutta ja hankintojen läpivientien kannalta toimivia prosesseja.
3. Suomi peräänkuuluttaisi eri rahoitusohjelmien yksinkertaistamista, jotta niistä tulisi tehokkaampia ja todella houkuttelevia myös PK-yrityksille.
4. Suomi pitäisi tärkeänä tukielementtejä jäsenmaiden yhteishankkeiden hallinnointiin myös jatkossa.
5. Suomen tulee ajaa mallia, joissa yhteiset hankinnat tehdään eri teollisten toimijoiden konsortioilta, millä varmistetaan myös pienempien yritysten osallistumismahdollisuudet.
6. Suomen tulee vaatia Komissiota seuraamaan PUTU-direktiivin toteumista sekä ryhtymään toimenpiteisiin niitä jäsenmaita kohtaan, jotka sitä räikeästi rikkovat.

pääsihteeri Karanko

1.3.2026

7. Suomen tulee vaikuttaa vahvasti siihen, että tuotantokapasiteetin nostoon suunnatut varat eivät aiheuta markkinahäiriöitä ja että EU-varoja ohjataan myös pienemmille yrityksille.
8. Suomi pitäisi esillä, että EU-rahoitusta kohdennettaisiin myös alihankintaketjuun ja tiettyjen komponenttien ja raaka-aineiden saatavuuteen EU:n alueella.